

JUMALANPALVELUKSEN

Kaksi suuntaa ja kaksi ulottuvuutta

*Timoteus-yhteisö on luterilainen jumalanpalvelusyhteisö. **Luterilainen** viittaa tunnustukseemme: tahdomme uskossamme ja elämässämme sitoutua siihen oppiin, joka on lausuttuna Pyhässä Raamatussa ja sitä oikein selittävässä luterilaisen kirkon tunnustuskirjoissa. **Yhteisö** viittaa siihen, että tahdomme olla piirtämässä esiin jumalanpalvelukseen kokoontuvaa ihmisjoukkoa yhteisönä, Hyvän Paimenen laumana. Suurkaupungin kasvottomuudessa on suureksi osaksi kadotettu se, mikä pienissä kyläyhteisöissä aiemmin vielä toimi (ja toimii edelleen) - keskinäinen tunteminen, jakaminen, vastuunkantaminen ja yhdessä eläminen. Seurakunnassa ei ole hyvä olla, jos kukaan ei ole kiinnostunut viereensä istuvasta ihmisestä. Siksi pyrimme luomaan ja tukemaan sellaisia rakenteita, jossa voimme uudestaan opetella tuntemaan toisiamme, kantamaan toisistamme vastuuta ja elämään yhdessä - yhteisönä. Mitä keskeisin sana, **jumalanpalvelus** sitten tarkoittaa? Siihen tämä paperi pyrkii omalta osaltaan vastaamaan.*

JUMALANPALVELUKSEN KAKSI SUUNTA I. YLHÄÄLTÄ ALAS

Mitä jumalanpalveluksessa tapahtuu? Miksi kristillinen kirkko viettää jumalanpalvelusta? Kuka siellä palvelee ja ketä? Termi ”jumalanpalvelus” (Gudstjänst, Gottesdienst, Divine Service) avautuu kahteen suuntaan. Se voi tarkoittaa Jumalan suorittamaa palvelusta tai palvelusta, joka suoritetaan Jumalalle. Koko ju-

malanpalveluksen dynamiikka rakentuu näiden kahden vastakkaisen suunnan, ’liikkeen’, varaan. Jumalan liike ihmistä kohti ylhäältä alas, Jumalan suorittama palvelus, on perustava

Jaakobin uni

”Niin Jaakob näki unta, ja katso, maan päälle oli asetettu tikapuut, joiden pää ulottui taivaaseen, ja katso, Jumalan enkelit kulkivat niitä myöten ylös ja alas. Ja katso, Herra seiso i hänen edessään ja sanoi: ”Minä olen Herra, sinun Isäsi Aabrahamin Jumala ja Iisakin Jumala. Tämän maan, jonka päällä sinä makaat, minä annan sinulle ja sinun jälkeläisillesi. Ja sinun jälkeläistesi paljous on oleva kuin maan tomu, ja sinä leviät länteen ja itään, pohjoiseen ja etelään, ja sinussa ja sinun siemenessäsi tulevat siunatuiksi kaikki sukukunnat maan päällä. Ja katso, minä olen sinun kanssasi ja varjelen sinua, missä ikinä kuljet, ja saatan sinut takaisin tähän maahan; sillä minä en jätä sinua, ennenkuin olen toteuttanut sen, minkä minä olen sinulle puhunut.”

Silloin Jaakob heräsi unestansa ja sanoi: Herra on totisesti tässä paikassa, enkä minä sitä tiennyt”. Ja pelko valtasi hänet, ja hän sanoi: ”Kuinka peljättävä onkaan tämä paikka! Tässä on varmasti Jumalan huone ja taivaan portti.”

I. Moos 28:12-17

ja ensisijainen suunta. Tämä suunta näkyy kau- niisti kantaisä Jaakobin tutussa 'tikapuu'-unes- sa.

Pakomatalla oleva petturi-Jaakob näkee Ju- malan taivaan avoinna - Herra on laskeutunut alas puhuakseen Jaakobin kanssa ja siunatak- seen hänet "messiassiunauksella". Jaakobin siemenessä kaikki kansat tulevat siunatuiksi (Tämä tarkoittaa tietysti Jeesusta). Herättyään unestaan Jaakob sanoo: "Herra on totisesti tässä paikassa, enkä minä sitä tiennyt". Ja pelko valtasi hänet, ja hän sanoi: "Kuinka peljättävä onkaan tämä paikka! Tässä on varmasti Juma- lan huone ja taivaan portti." (1. Moos 28:16-17)

Jaakob antaa paikalle nimek- si Betel - Ju- malan talo. Si- inä paikassa Herra tuli alas hänen luokseen ja antoi siu- nauksensa. Jee- sus liittää Jaakobin unen itseensä pu- huessaan ensi kertaa Nata- naelille: "Toti- sesti, totisesti minä sanon teille: te saatte

nähdä taivaan avoinna ja Jumalan enkelien nou- sevan ylös ja laskeutuvan alas Ihmisen Pojan päälle. (t. siinä, missä Ihmisen Poika on KR92)"(Joh 1:51). Jeesuksessa Abrahamin, lisa- kin ja Jaakobin Jumala on tullut alas - meidän keskelle. Siellä, missä Jeesus on läsnä, tai- vas on avoinna ja "jaakobin tikapuut" yh- distävät taivaan ja maan - ollaan Jumalan talos- sa, Betelissä.

Luther selittää Jaakobin unta:

Missä hyvänsä Jumalan sana kuullaan, missä on- kaste ja alttarin sakramentti ja synneistä päästä toimitetaan, siellä saat varmasti päätellä: Täällä on- varmasti Jumalan huone, täällä on taivas avoin. [...] missä Jumala puhuu, siellä ovat Jaakobin por-

taat. Missä enkelit nousevat ja laskeutuvat, siellä on- Kirkko, siellä avautuu taivasten valtakunta [...] Usko puhuu näin: Minä menen paikkaan, missä sa- naa saarnataan, jaetaan sakramentti, toimitetaan- kaste. Siellä kaikki, mitä minun nähteni tehdään- aineellisessa paikassa, on taivaallista, Jumalan sano- ja ja tekoja. Ei tuo paikka olekaan vain maata ja multaa, vaan jotakin suurempaa ja ylevämpää: se on Jumalan valtakunta ja taivaan portti. [...] Ei sinulla ole mitään aihetta rientää pyhän Jaakobin- haudalle tai mennä nurkkaan istumaan tai hautau- tua luostariin - älä ole etsimässä uutta, typerää port- tia. Katso vain uskossa paikkaa, jossa ovat Jumalan- sana ja sakramentit. Ohjaa askeleesi sinne, missä kajahtaa Jumalan sana ja ovat käytössä sakramen-

tit. Siellä kirjoita oven päälle: JUMALAN HUONE JA TAIVAAN PORTTI. (Luther: 1. Moo- seksen kirjan selitys, IV, s. 327, 330)

J u m a l a n läsnäolo on ju- malanpalveluk- sen perustava objektiivinen todellisuus. Kristus itse on

läsnä sanansa ja sakramenttiansa kautta armol- lisenä, palvellakseen seurakuntaansa armonvälineitä hoitamaan kutsutun pastorin käsien ja suun kautta. Pastori edustaa, käänty- essään seurakuntaan päin, Kristusta itseään. Tästä syystä liturgi myös pukeutuu *liturgisiin- vaatteisiin - albaan (Kristuksen lahjavanhurskaus), stolaan (Kristuksen Ies) ja kasukkaan (messun johta- jan tunnus).*

Paavali kirjoittaa: *Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa eikä lukenut heille- heidän rikkomuksiaan, ja hän uskoi meille sovituks- sen sanan. Kristuksen puolesta me siis olemme lähet- tiläinä, ja Jumala kehoittaa meidän kauttamme. Me pyydämme Kristuksen puolesta: antakaa sovita- taan itsenne Jumalan kanssa. (2. Kor 5:19-20)*

JUMALANPALVELUKSEN KAKSI SUUNTA 2. ALHAALTA YLÖS

Jumalanpalveluksen toinen liike suuntautuu alhaalta ylös. Jumalan toiminta meitä kohtaan synnyttää uskoa, kiitollisuutta ja halun palvella. Seurakunta vastaa Jumalan puhutteluun ja työhön kiittäen, ylistäen, palvoen, tunnustaen ja palvellen.

Ja Jaakob nousi varhain aamulla, otti kiven, jonka hän oli pannut päänsä alaiseksi, ja nosti sen pystyyn patsaaksi ja vuodatti öljyä sen päälle. Ja hän kutsui paikan Beeteliksi; mutta ennen oli kaupungin nimenä Luus. Ja Jaakob teki lupauksen, sanoen: "Jos Jumala on minun kansani ja varjelee minut sillä tiellä, jota nyt kuljen, ja antaa minulle leipää syödäkseni ja vaatteita pukeutuakseni, niin että saan palata rauhassa isäni kotiin, niin on Herra oleva minun Jumalani; ja tämä kivi, jonka olen patsaaksi pystyttänyt, on oleva Jumalan huone, ja kaikesta, mitä minulle suot, minä totisesti annan sinulle kymmenykset".

1. Moos 28:18-22

Jaakob vastaa Jumalan puhutteluun ja siunaukseen toiminnalla. Valittavasti näyttää siltä, että hän on ehtoineen paljon haluttomampi ottamaan Herraa Jumalakseen kuin Herra on ollut halukas ottamaan hänet siunauksensa välikappaleeksi... Tuntuuko tutulta?

Yksi klassisen liturgisen jumalanpalveluksen hieno piirre on, että seurakunnan vastauskin

on läpeensä Jumalan omaa sanaa - me vastaamme hänelle sanoilla, jotka hän on itse antanut psalmeissa, kiitoslauluissa (kuten Marian, Sakariaan ja Simeonin kiitosvirret) ja niissä välähdyksissä, joita meille näytetään taivaallisesta jumalanpalveluksesta. Otamme huulillemme Jumalan sanat, jotta myös sydämemme ojantautuisi niiden mukaan.

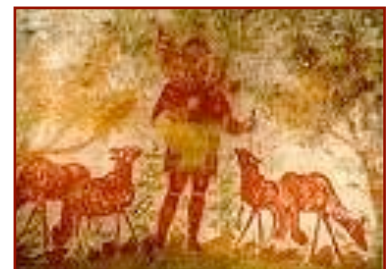
Kuningas Ussian kuolinvuotena minä näin Herran istuvan korkealla ja ylhäisellä istuimella, ja hänen vaatteensa liepeet täyttivät temppelin. Serafit seisoivat hänen ympärillään; kullakin oli kuusi siipeä: kahdella he peittivät kasvonsa, kahdella he

peittivät jalkansa, ja kahdella he lensivät. Ja he huusivat toinen toisellensa ja sanoivat: "Pyhä, pyhä, pyhä Herra Sebaot; kaikki maa on täynnä hänen kunniaansa". (Jes 6:1-3)

Mutta enkeli sanoi heille: "Älkää peljätkö; sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle: teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa. Ja tämä on teille merkinä: te löydätte lapsen, kapaloituna ja seimessä makaamassa." Ja yhtäkkiä oli enkelin kanssa suuri joukko taivaallista sotaväkeä, ja he ylistivät Jumalaa ja sanoivat: "Kunnia Jumalalle korkeuksissa, ja maassa rauha ihmisten kesken, joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!" (Luuk 2:10-14)

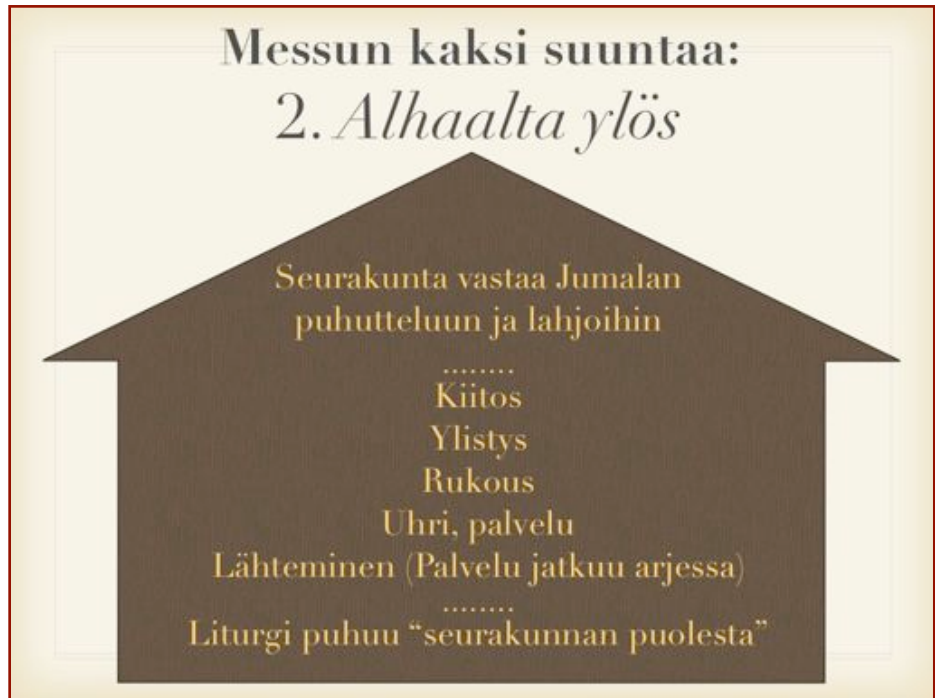
Taukoamatta, päivin öin, nuo olennot lausuvat: -- Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Jumala, Kaikkivaltias! Hän oli, hän on ja hän on tuleva. Aina kun olennot ylistävät, kunnioittavat ja kiittävät häntä, joka istuu valtaistuimellaan ja joka elää aina ja ikuisesti, nuo kaksikymmentäneljä vanhinta heittäytyvät maahan hänen valtaistuimensa eteen ja osoittavat hänelle kunnioitustaan -- hänelle, joka elää aina ja ikuisesti. He asettavat seppeleensä valtaistuimen eteen ja lausuvat: -- Herra, meidän Jumalamme! Sinä olet arvollinen saamaan ylistyksen, kunnian ja vallan, sillä sinä olet luonut kaiken. Kaikki, mikä on olemassa, on sinun tahdostasi luotu. (Ilm 4:8-11)

Jumalanpalvelus ei kuitenkaan tule kristilliseksi jumalanpalvelukseksi vielä sillä, että sanomme jumalanpalveluksessa käytettävien sanojen olevan raamatullisia. Olisihan Raamatusta varmasti löytynyt paljon muitakin sanoja. Olennaista on se, missä järjestyksessä nämä sanat ovat ja missä asiayhteydessä ne viestivät. Jo Vanhasta Testamentista löytyy olennaisesti sama liturginen järjestys kuin meidän liturgiamme: Jumala toimii aina ensin kansansa elämässä - puhuu, lupaa, siunaa ja antaa (yhäältä alas), ja

siihen vastauksena ihmiset ja enkelit ottavat vastaan, uskovat, kiittävät ja ylistävät (alhaalta ylös).

Jumalanpalvelus voi rakentua pelkistä raamattusitaateista, ja silti se voi opettaa epäkristillistä, sieluja murhaavaa tekojen oppia, jos edellä kuvattu perustava Raamatullinen suunta käännetään pääläelle. Jos ihmisen on valmistautumisellaan, kiittämisellään, avautumisellaan tms. omalla työllään ensin "avattava kanavat" jotta Jumala voisi tulla häntä siunaamaan, ollaan ajautettu pois turvallisesta kristillisestä jumalanpalvelusjärjestyksestä. Vaikka sanat sinänsä olisivat oikeita, tällaisella "valmistelurakenteella", jossa ihmisen teot ovat ennen

Jumalan tekoja ja jopa mahdollistavat Jumalan teot, viestitään, että ihmisen täytyy tehdä itsensä kelpolliseksi vastaanottamaan Jumalan lahjoja.

JUMALANPALVELUKSEN KAKSI ULOTTUVUUTTA

I. YHTEYS PYHIIN

Apostolinen uskontunnustus

Minä uskon Jumalaan,

Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan,

ja Jeesukseen Kristukseen, Jumalan ainoaan Poikaan, meidän Herraamme, joka sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi neitsyt Mariasta, kärsi Pontius Pilatuksen aikana, ristiinnaulittiin, kuoli ja haudattiin, astui alas helvettiin, nousi kolmantena päivänä kuolleista, astui ylös taivaisiin, istuu Jumalan, Isän, Kaikkivaltiaan, oikealla puolella ja on sieltä tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita,

ja Pyhään Henkeen, pyhän yhteisen kirkon, *pyhään yhteyden*, syntien anteeksiantamisen, ruumiin ylösnousemisen ja iankaikkisen elämän.

Apostolisessa uskontunnustuksessa tunnustamme uskovamme Pyhään Henkeen, pyhän yhteisen seurakunnan, pyhän yhteyden... Mitä merkitsee tuo usko pyhään yhteyteen? Sanan 'jumalanpalvelus' tavoin tämäkin termi avautuu kahteen suuntaan. Alkuperäinen ja varsinainen merkitys on todennäköisimmin kreikan kieleen pohjautuva "yhteys pyhiin asioihin" (*τῶν ἁγίων κοινωνία*), jolla viitataan erityisesti Herran pyhään ehtoolliseen. (ks. Werner Elert: *Eucharist and Church Fellowship in the First Four Centuries*, s. 1-11)

Varsinainen pyhän yhteyden on siis syntisten ihmisten yhteyttä Jumalan pyhittävään todellisuuteen. Tämän yhteyden kautta ihmiset tulevat osallisiksi *Kristuksen pyhyydestä*.

Kuten viereisestä havain-
tokuvasta näemme, Paavalin
ehtoollisopetus 1. Korinto-
laiskirjeen 10. luvussa lähtee
liikkeelle yhteydestä pyhiin
asioihin siunatun leivän ja
viinin kautta. Siunatun
ehtoollismaljan kautta tule-
mme osallisiksi (κοινωνία)
Kristuksen verestä ja murret-
tavan ehtoollisleivän kautta
tulemme osallisiksi Kristuk-
sen ruumiista. Kristuksen
ruumiin ja veren yhteydessä
ja osallisuudessa pääsemme
nimen omaan osallisiksi siitä
sovitukselta, jonka Jeesus
Golgatalla toimitti.

Jeesus sanoo: *Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Leipä, jonka minä annan, on minun ruumiini. Minä annan sen, että maailma saisi elää.* (Joh 6:51)

Tämä on minun vereni, liiton veri, joka kaikkien puolesta vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi. (Matt 26:28)

Messun kaksi ulottuvuutta: 1. Yhteys pyhiin (asioihin)

“Pyhitä heidät totuudessa; sinun sanasi on totuus.” (Joh 17:17)

.....

Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus Kristuksen vereen? Se leipä, jonka murramme, eikö se ole osallisuus Kristuksen ruumiiseen?

(1. Kor 10:16)

Seurakunta on pyhä siksi, että se tulee armonvälineiden kautta osalliseksi Jumalan pyhydestä

Heprealaiskirje todistaa tästä samasta todellisuudesta: *Veljet, meillä on siis täysi oikeus astua sisälle kaikkeinpyhimpään, koska Jeesus on ubrannut verensä ja näin avannut meille uuden, elämään vievän tien, joka kulkee väliverhon -- hänen ruumiinsa -- kautta.* (Hepr. 10:19-20)

JUMALANPALVELUKSEN KAKSI ULOTTUVUUTTA

2. PYHIEN YHTEYS

Paavali jatkaa lausettaan 1.Kor 10:ssa: *Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis, sillä me olemme tuosta yhdestä leivästä osalliset.* Kaikki ne, jotka tulevat Taivaallisesta leivästä, Jeesuksesta Kristuksesta osallisiksi, tulevat myös toinen toisistansa osallisiksi.

Pyhien asioiden yhteydestä (joka täytyy uskoa usein näkemättä tai jopa näkemästään huolimatta) avautuu siis Kristuksessa pyhien ihmisten ajan ja paikan rajat ylittävä yhteys. Kristuk-

Messun kaksi ulottuvuutta: 2. Pyhien (ihmisten) yhteys

“Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset.” (1. Kor 10:17)

.....

“Minä olen viinipuu, te olette oksat. Joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, se kantaa paljon hedelmää; sillä ilman minua te ette voi mitään tehdä.” (Joh 15:5)

Yhteys Pyhään synnyttää pyhäin yhteyden

sen kautta saatu yhteys on totta silloinkin, kun emme koe sitä vahvana omalla kohdallamme. Yhteys velvoittaa meitä etsimään tietä sisartemme ja veljtemme luo ja selvittämään tarvittaessa asioita heidän kanssaan.

Me kaikki olemme Kristuksessa yksi ruumis mutta olemme kukin toistemme jäseniä. (Room. 12:5)

KRISTUS ON TODELLISESTI LÄSNÄ!

Heprealaiskirjeen 12. luvussa saamme katsella huikeita näkymiä taivaallisesta jumalanpalveluksesta maan päällä.

Ette te ole tulleet käsin kosketettavan, tulta suitsevan vuoren juurelle, sinne, missä oli synkkä pilvi, pimeys ja myrskytuuli, ette sinne, missä kuultiin torventoitotus ja ääni, joka puhui niin, että kaikki pyysivät päästä kuulemasta enempää. He eivät kestäneet määräystä: "Jokainen, vaikkapa eläinkin, joka koskettaa vuorta, on kivitettävä hengiltä." Se näky oli niin pelottava, että Mooseskin sanoi: "Minä pelkään ja vapisen." Ei, te olette tulleet Siionin vuoren juurelle, elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin luo. Teidän edessänne on tuhansittain enkeleitä ja juhlaa viettävä esikoisten seurakunta, ne, joiden nimet ovat taivaan kirjassa. Siellä on Jumala, kaikkien tuomari, siellä ovat perille päässeiden vanhurskaiden henget, ja siellä on uuden liiton välimies Jeesus ja vihmontaveri, joka huutaa, mutta ei kosta kuin Abelin veri. (Hepr 12:18-24)

“Te ette ole tulleet” - “te olette tulleet” -sannonnoissa käytetään verbiä *προσέρχομαι*, jota käyttäen heprealaiskirjeessä toisaalla puhutaan “Jumalan eteen astumisesta” ja jumalanpalvelukseen osallistumisesta. Se tuleminen, josta tekstissä puhutaan, on siis Jumalan eteen tuleminen jumalanpalveluksessa. Jumalanpalvelukseen kokoontunut seurakunta ei ole heprealaiskirjeen mukaan kokoontunut Siionin vuoren juurelle jossa Pyhä ja pelottava Jumala antoi lakinsa, vaan Siionin vuoren, Taivaallisen Jerusalemin luokse, jossa Jumala uuden liiton uhriveren tähden on läsnä armollisena. Jokaisessa Kristuksen kirkon jumalanpalveluksessa ajan ja paikan kahleet murtuvat - saamme viettää juhlaa taivaallisen Jerusalemin porteilla, yhdessä tuhansien enkelien, perille päässeitten pyhien ja esikoisten seurakunnan kanssa, Jumalan läsnäolossa ja Jeesuksen uhriveren osallisuudesta iloiten.

Jeesuksen noustessa taivaaseen hänen viimeiset sanansa olivat: “*Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti:*” Messu on se paikka, jossa tätä Herramme armollista ja eläväksi tekevää läsnäoloa sanassa ja sakramenteissa saamme kaikkein täyteläisimmässä muodossaan nauttia!

Jeesus tuli heidän luokseen ja puhui heille näin:

“Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.”

Matt 28:18-20